

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2545-2549) ที่มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางกล่าวได้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ มีการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน สร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าแนวนโยบายเพื่อดำเนินการมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้คนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน โดยมีการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติกุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ ส่งเสริมสร้างสรรค์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กล่าวถึงประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ที่เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมอันดีงาม ทั้งนี้ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจึงได้มีความมุ่งหวังในการพัฒนาคุณภาพของคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจและส่งเสริมให้คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2551: ฝ-พ) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ใน หมวดที่ 1 มาตรา 6 ว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2545-2549) ที่มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางกล่าวได้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ มีการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน สร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าแนวนโยบายเพื่อดำเนินการมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาให้คนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติก และคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ ส่งเสริมสร้างสรรค์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากแนวนโยบายมุ่งเน้นในด้านการสร้างภูมิปัญญาและการมีคุณธรรมจริยธรรมในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสิ่งที่สามารถควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้องได้คือจริยธรรม เนื่องจากจริยธรรมเป็นผลของสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันที่จะนำไปสู่การวิวัฒนาการต่อไปในอนาคต จริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ในการกำหนดความสงบสุข ความเจริญธรรมและความเสื่อมของสังคม สังคมที่เจริญจะมีคนที่มีคุณธรรมอยู่มาก คนในสังคมมีความประพฤติดี มีการประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เป็นลักษณะของความมีจริยธรรมดี ทุกคนในสังคมมีความสุข ทิศนา แคมมณี, 2546 : 1)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ม.ป.ป. : 7-10) สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีพื้นฐานความรู้และทักษะ เพียงพอที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งหวังให้บัณฑิตนักศึกษา มีความเข้าใจและซาบซึ้งในค่านิยมของไทย และระบบของคุณธรรม จริยธรรมสามารถปฏิบัติตนได้อย่างกลมกลืนกับความเชื่อและค่านิยมส่วนตัวด้วยความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมไทยมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาซึ่งเป็นความขัดแย้งทางค่านิยม สามารถสรุปผลการโต้แย้งและยอมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่ได้ทำลงไป สามารถจัดปัญหาทางคุณธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจ ทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก

ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ซึ่งมีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารมีความสะดวก และมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าในยุคอดีต เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ในปัจจุบันมีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว คอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นระบบพื้นฐานในการพัฒนาเทคโนโลยีทุก ๆ ด้าน ทั้งในระบบหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยเทคโนโลยีและประสิทธิภาพที่เกิดจากคอมพิวเตอร์นี้จึงได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐทำให้คอมพิวเตอร์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ดังนั้นปัจจุบันก็ได้มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องในทุกวงการและมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน (อรจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง และคณะ, 2541)

ในปัจจุบันโลกมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ส่งผลให้มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและของสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพและพัฒนาขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 4) ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ความเจริญก้าวหน้าและการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) และเทคโนโลยีการสื่อสารได้เปลี่ยนวิถีทางการดำเนินชีวิต การดำเนินธุรกิจ และการสื่อสารของคนในสังคมไปอย่างมากมาย งานวิจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารบ่งชี้ว่าสื่อหรือเครื่องมือสื่อสารที่ได้รับความนิยมในแต่ละช่วงเวลาจะมีอิทธิพลต่อความคิดของคน โดยเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดกรอบความคิดและความเข้าใจในการมองโลกอย่างรอบด้าน อิดและวาร์ด (Eid & Ward, 2009) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาช่วยทำให้รูปแบบของการเรียนการสอนเปลี่ยนไป ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ช่วยสามารถทำให้ขยายเวลาเรียนได้ทั้ง 24 ชั่วโมง ขยายสถานที่เรียนเป็นที่ใดก็ได้ ขยายขอบเขตของเนื้อหาไม่มีจำกัด ขยายการเรียนการสอนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ในลักษณะที่เรียกว่าเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา มีการสร้างระบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ในที่ต่าง ๆ มากขึ้น (ยีน ภู่วรรณและสมชาย นำประเสริฐชัย, 2546) การเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการจัดสภาพการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ผู้เรียนจะเรียนผ่านจอคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าสู่ระบบเครือข่าย เพื่อศึกษาเนื้อหาบทเรียนจากที่ใดก็ได้ในเวลาใดก็ได้และผู้เรียนแต่ละคนยังสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอนหรือกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้ทันทีทันใดเหมือนกับได้เผชิญหน้ากันจริง (Walther' J B.1993 : 381-398. อ้างถึงใน สุนทรี ธรรมสุวรรณ, 2545:44) ซึ่งสุพรรณิกา ชีรพงศากร (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ประเภทการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้มากที่สุด สอดคล้องกับ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2544 ได้ทำการสำรวจผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พบว่าประมาณร้อยละ 81 ของผู้ใช้ที่กำลังศึกษาอยู่เป็นผู้ที่อยู่ในระดับปริญญาตรี และประมาณร้อยละ 60 ของผู้ใช้มีการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่านักศึกษาในระดับปริญญาตรีในประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นกลุ่มผู้ใช้ที่มีสัดส่วนสูงสุด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าสำหรับ

การศึกษาในประเทศไทยในทุกระดับคอมพิวเตอร์ได้มีส่วนสำคัญในการติดต่อสื่อสารทางการศึกษา เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตจึงเป็นส่วนสำคัญซึ่งเองเจลโล (Angelo, 1993 อ้างถึงใน วิชดา รัตนเพียร, 2542: 32) ได้สรุปหลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา การติดต่อระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนสำคัญในการสร้างความกระตือรือร้นกับการเรียนการสอน โดยผู้สอนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้เรียนได้ตลอดเวลาในขณะกำลังศึกษา ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความคิดและความเข้าใจ ผู้เรียนที่เรียนบนเว็บสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งซักถามข้อข้องใจกับผู้สอนได้โดยทันทีทันใด 2) การจัดการเรียนการสอน ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ซึ่งจะช่วยพัฒนาความคิดความเข้าใจได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์เป็นทีมโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุด เป็นการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นมาประกอบเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุด 3) สนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หลีกเลี่ยงการให้ผู้สอนเป็นผู้ป้อนข้อมูลหรือคำตอบ ผู้เรียนควรเป็นผู้ขวนขวายเฝ้าหาข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเองโดยการแนะนำของผู้สอน 4) การให้ผลป้อนกลับแก่ผู้เรียนโดยทันทีทันใดช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสามารถของตน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับแนวทาง วิธีการหรือพฤติกรรมการเรียนให้ถูกต้องได้ ผู้เรียนที่เรียนบนเว็บสามารถได้รับผลป้อนกลับจากทั้งผู้สอนเองหรือแม้กระทั่งจากผู้เรียนคนอื่นๆ ได้ทันทีทันใด แม้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะไม่ได้นั่งเรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้ากันก็ตาม และ 5) การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีขีดจำกัด สำหรับบุคคลที่เฝ้าหาความรู้ การเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นการขยายโอกาสให้กับทุกๆ คนที่สนใจศึกษา เนื่องจากผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเรียน ณ ที่ใดที่หนึ่ง แต่สามารถเรียนได้ด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ควรมีการจัดสภาพการเรียนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของเนื้อหาและตัวผู้เรียนซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยมีการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนและผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Website) เป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีและเว็บรูปแบบใหม่นั้นคือ WEB 2.0 ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล/ความเป็นตัวตน (Profile) เขียนเล่าเรื่องราวต่างๆ ผ่าน Blog หรือแสดงรูปภาพเพื่อให้เพื่อนๆ ได้ รับข้อมูลที่ เป็นปัจจุบัน (Update) ของตนรวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการรู้จักกันผ่านเพื่อนของเพื่อน ซึ่งก็คือการใช้ networking ของเพื่อน เพื่อทำความรู้จักกับบุคคลอื่นนั่นเอง นอกจากนั้นผู้ใช้อังยังสามารถเล่นเกมต่างๆ กับเพื่อนโดยส่งข้อความถึงกันได้ในเวลาเดียวกัน ผู้ใช้และ เพื่อนๆ จึงมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ผู้ใช้สามารถกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของตนเองว่า ต้องการ

เผยแพร่ข้อมูล สู่สาธารณะ หรือจำกัดสิทธิ์เฉพาะบุคคลที่อยู่ในสังคมเสมือนของตน (ศิริพร กนกชัยสกุล, 2553) สอดคล้องกับศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2551; อติเทพ บุตรราช, 2553กล่าวว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึงกลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมมีการทำกิจกรรมร่วมกันบนอินเทอร์เน็ต ในรูปแบบของเว็บไซต์มีการแผ่ขยายออกไปเรื่อย ๆ เป็นรูปแบบของการสื่อสารข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้เครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตเป็นสังคมขึ้นมา การสร้างชุมชนใหม่บนอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งเพื่อการศึกษา ธุรกิจ และความบันเทิง ซึ่งทุกวันนี้มีคนใช้ชีวิตอยู่กับสังคมออนไลน์มากขึ้นทุกวัน และมีการใช้ Social Media ที่ผู้ใช้เป็นผู้สื่อสาร หรือเขียนเล่า เนื้อหา เรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ ที่ผู้ใช้เขียนขึ้นเอง ทำขึ้นเอง หรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตน ผ่านทางเว็บไซต์ Social Network ที่ให้บริการบนออนไลน์ ปัจจุบันการสื่อสารแบบนี้ทำผ่านทาง Internet และโทรศัพท์มือถือ เช่น กระดานความคิดเห็น เว็บบล็อก วิกี (wiki) Podcast รูปภาพ และวิดีโอ โดยมีเทคโนโลยีที่รองรับเนื้อหา (content) เหล่านี้ ได้แก่ เว็บบล็อก เว็บไซต์ที่แชร์รูปภาพ แชร์เพลง แชร์วิดีโอ เว็บบอร์ด อีเมล IM (Instant Message) เครื่องมือที่ให้บริการ เช่น Voice over IP ส่วนเว็บไซต์ที่ให้บริการ Social Network ได้แก่ Google Group Facebook MySpace หรือ Youtube เป็นต้น นอกจากนี้ อีเธียร์ (Jason Ethier, 2006) ได้รวบรวมแนวทางการใช้ประโยชน์แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network) สรุปได้ว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายมนุษย์ (Knowledge of Human Networks) ในการประยุกต์กับการออกแบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (The Design of Computer Networks) โดยเปรียบเทียบกิจกรรมการแลกเปลี่ยนของมนุษย์ในเรื่องของสารสนเทศ (Information) ความรู้ (Knowledge) ความคิด (Ideas) ตลอดจนทัศนคติ (Opinions) การประยุกต์ใช้แนวคิดในการศึกษาวิจัย (Example of Concept Applied in Study and Research) เพื่อให้เห็นผลผลิตภาพของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network) สามารถสรุปได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะการศึกษาได้มีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อเสรีที่มีบทบาทอย่างมาก ทั้งในเชิงสร้างสรรค์และเป็นภัยคุกคามต่อสังคมไทย ในปีพุทธศักราช 2551 สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้ทำการสำรวจการให้บริการของร้านอินเทอร์เน็ต ประมาณเกือบ 3,000 แห่ง ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศเพื่อประโยชน์ต่อภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยนายธนุช ตริทิพบุตร เลขาธิการสถิติแห่งชาติ ได้เปิดเผยผลการสำรวจดังกล่าว ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ ร้อยละ 89.9 ของร้านอินเทอร์เน็ตระบุว่าลูกค้าที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ เป็นเพศชายและเกือบครึ่งของร้านหรือร้อยละ 48.8 ระบุว่าลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเด็ก อายุ 11 - 17 ปี ร้อยละ 43.3 ระบุว่าอายุ 18 - 24 ปี นอกจากนี้ร้อยละ 84.1 ระบุว่าลูกค้าส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน

นักศึกษา มากกว่ากลุ่มคนทำงาน ส่วนกิจกรรมที่ลูกค่านิยมสูงสุด คือ การเล่นเกมร้อยละ 88.9 เข้ามาศึกษาค้นหาข้อมูลร้อยละ 61.4 รับส่งอีเมลล์ร้อยละ 53.9 ใช้บริการห้องสนทนา (Chat) ร้อยละ 35.5 และพิมพ์รายงาน ร้อยละ 34.9 ซึ่งเลขาธิการสถิติแห่งชาติกล่าวว่า "ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจังและจริงใจ โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนได้ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในเชิงสร้างสรรค์มากกว่าการใช้เวลาให้หมดไปกับการเล่นเกมที่มีแต่ความรุนแรง ยั่วให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา โดยผู้ปกครองและโรงเรียนต้องสอดส่องให้คำชี้แนะแก่เด็ก (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2552)

สอดคล้องกับ เอกรัตน์ สุชาธรรม, 2552 จรรยาบรรณของการอยู่ร่วมกันในสังคมอินเทอร์เน็ต หรือ cyberspace ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยน สื่อสาร และทำกิจกรรมร่วมกัน เช่นเดียวกับสังคมบนโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งจำเป็นต้องมีกฎกติกา (codes of conduct) เพื่อใช้เป็นกลไกสำหรับการกำกับดูแลพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การคำนึงถึงบุคคลผู้ที่ติดต่ออยู่ในโลกบนอินเทอร์เน็ตที่มีตัวตนจริง การสื่อสารออนไลน์ให้ยึดมาตรฐานความประพฤติเกี่ยวกับการสื่อสารในชีวิตจริง เคารพเวลาและการใช้แบนด์วิธคำนึงถึงความรับผิดชอบก่อนส่งข้อความหรืออีเมล การสะกดคำให้ถูกและเขียนให้ตรงตามหลักไวยากรณ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ แบ่งปันความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ หลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นอย่างรุนแรง ควรรู้จักยับยั้งชั่งใจหรือพยายามควบคุมอารมณ์ เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น สอดคล้องกับ ไทยแลนด์ฮอตไลน์, 2553 บริการสายด่วน เพื่อการใช้ อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ปลอดภัยในสังคมไทย ที่กล่าวถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และมั่นใจได้ว่าเนื้อหาที่ได้เข้าชมไม่ผิดกฎหมายหรือเป็นอันตรายต่อสังคม ได้แก่ เนื้อหาที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย ออนไลน์อย่างปลอดภัย เขียนบล็อกอย่างปลอดภัย แชทปลอดภัย ท่องเว็บปลอดภัย อีเมลปลอดภัย ที่กล่าวถึงความไม่เหมาะสมในการใช้อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหลักสูตรเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาและสนับสนุนให้เยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ป้องกันการใช้เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการใช้ไอทีในโรงเรียนรวมทั้งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลแผนการเรียนการสอนบทความผลงานของครูและนักเรียน จำนวน 6 หมื่นรายการ สื่อการเรียนรู้รวม 8 กลุ่มสาระ โดยมีที่ปรึกษากระทรวงศึกษาธิการ ด้านเทคโนโลยีระบบสารสนเทศเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยคณะทำงานจะมีหน้าที่ 4 ด้าน คือ 1) กำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตรเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย 2) จัดทำกิจกรรมสอนหลักสูตรเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต 3) จัดประชาสัมพันธ์หลักสูตรเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต 4) ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน สำหรับการดำเนินงานของศูนย์อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยกำลังอยู่ในช่วงจัดกิจกรรมการสอนหลักสูตรการเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยโดยมีตัวแทนจากมูลนิธิ

อินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยและตัวแทนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพเป็นวิทยากรบรรยายในการประชุม นอกจากนี้ ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยได้กล่าวถึงเป้าหมายของโครงการที่ต้องการปรับการสอนหลักสูตร Information Communication Technology จากรูปแบบเก่าที่เน้นการสอนทางด้านเทคนิควิธีการใช้งานและสืบค้นข้อมูลเพียงอย่างเดียวมาเป็นการสอนแนวใหม่ที่เน้นให้เด็กรู้จักใช้อินเทอร์เน็ตอย่างคิดวิเคราะห์ด้วยการเลือกเปิดเว็บไซต์ที่มีคุณค่ามีประโยชน์และส่งเสริมการเรียนรู้ สอนให้เด็กรู้จักระวังภัยออนไลน์บนอินเทอร์เน็ตจากบุคคลเสมือนผ่านกิจกรรม Active learning โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมผู้เรียนจึงต้องตื่นตัวตลอดเวลาเพราะต้องเรียนรู้ผ่านเกม วีดีโอ หนังสั้น การนำกรณีศึกษามาแล้วสุ่มกันฟัง การสวมบทบาทจำลองเพื่อฝึกทักษะ การแชร์ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ จากนั้นจะมีการแบ่งกลุ่มไม่เกิน 6 คน และร่วมอภิปรายโดยมีครูคอยควบคุมให้ข้อเสนอแนะผลที่ได้จากการทำแผนการสอนแนวใหม่นี้จะเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของเด็กจากเดิมที่นั่งฟังครูพูดเพียงอย่างเดียวมาเป็นการมีส่วนร่วมแบบ Participatory learning อันจะส่งผลให้เด็กถูกปลูกฝังให้รู้จักคิดรู้จักวิเคราะห์ สร้างเสริมทักษะแก้แค้นลดปัญหาการเสี่ยงภัยออนไลน์ได้โดยใช้ภูมิคุ้มกันอันเข้มแข็งที่เกิดขึ้นจากภายในจิตใจของเด็กที่ถูกหล่อหลอมมาอย่างดีนั่นเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

สามารถกล่าวได้ว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงนับได้ว่าจะเป็นผู้ที่ช่วยสร้างอินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในเชิงวิชาชีพ และสามารถสร้างสรรค์สังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับผู้เรียนในช่วงวัยเดียวกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งการใช้ อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์จึงมีความหมายรวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีมารยาท (Netiquette) การเคารพสิทธิของผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นใน การเผยแพร่องค์ความรู้ สร้างจิตสำนึกและส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ดี

การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการ เรียนเอง โดยวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายและสื่อการสอน ติดต่อกับผู้อื่น หาแหล่งความรู้เลือกใช้วิธีการเรียนรู้เสริมแผนการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ของตนด้วยความ ช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนได้มากกว่าดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียง ผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้โดยจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย มีแรงจูงใจสูง มีความ เป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองและชี้นำตนเองได้ โดยมีความสำคัญ 4 ประการ คือ 1) บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับ หรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับการ

สอนแต่อย่างเดียว 2) การเรียนรู้แบบนำตนเอง มีความสอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติของจิตวิทยาพัฒนาการ เมื่อแรกเกิดบุคคลต้องพึ่งผู้อื่นจำเป็นต้องมีบิดามารดาปกป้องและตัดสินใจแทน แต่เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นจะค่อย ๆ พัฒนานตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งผู้อื่นไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือกำกับของผู้อื่นจะมีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง และขึ้นนำตนเองได้ 3) มีนวัตกรรมทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก เช่น มีหลักสูตรใหม่ห้องเรียนแบบเปิดศูนย์วิทยบริการ การศึกษาอย่างอิสระโปรแกรมการเรียนที่จัดสำหรับบุคคลภายนอก การศึกษาระบบมหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น รูปแบบของนวัตกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะต้องเริ่มจากการริเริ่มการเรียนรู้แบบนำตนเอง 4) ความเปลี่ยนแปลงของโลกหลาย ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการศึกษา ได้แก่ ความรู้ต่าง ๆ ที่มนุษย์เรียนรู้และสะสมไว้จะค่อย ๆ ล้าสมัยและหมดไปภายในเวลา 10 ปี หรือน้อย ดังนั้น จึงต้องพัฒนาทักษะดังกล่าวเมื่อบุคคลจบการศึกษาไปแล้วก็ยังแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่เท่าทันโลก ความหมายของ การเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น เรียนรู้จากบิดา มารดา เพื่อน ครู สถาบันต่าง ๆ หรือจากสื่อมวลชน เป็นต้น การเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้แบบนำตนเองจะไม่จำกัดอายุผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสดัดจริตใจเลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้ผู้เรียนที่อยู่ในวัยเยาว์ควรเน้นทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อจะได้ใช้ทักษะนี้ในการแสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก โนวเลส (Knowles, 1975) สอดคล้องกับ กุสลิเอลมินโน (Guglielmino, 1977) กล่าวว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองและวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเองทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ ด้านอัตมโนทัศน์ในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านการเรียนแบบริเริ่มและอิสระ ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ด้านความรักในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และด้านความสามารถในการใช้ทักษะการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา นอกจากนี้ สุทธิชัย 2538 ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยยังขาดอยู่ 5 ประการ คือ ความกล้าแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่าพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่จะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาสังคม ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้โดยเฉพาะเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีผู้ใช้เป็นจำนวนมากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์จะสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้เป็นอย่างดี บทบาทที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาทั้งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเข้าใจและพฤติกรรมตนจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรปฏิบัติ ดังนั้นผู้สอนจึงควรการจัดการศึกษาในลักษณะการบูรณาการการเรียนรู้ไปพร้อมกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนแบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ในการแบ่งปันองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการเรียนการสอนจึงมีความมุ่งหวังพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันและเรียนรู้ต่อไป

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนในการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์
- 1.2 เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา
- 1.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์
- 1.4 เพื่อนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์

2. คำถามการวิจัย

- 2.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้เรียนในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์เป็นอย่างไร
- 2.2 องค์ประกอบและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์มีอะไรบ้าง
- 2.3 รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 2.4 การประเมินผลรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะอย่างไร
- 2.5 ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ เป็นอย่างไร

2.6 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ เป็นอย่างไร

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 1,000 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอดังนี้

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาสภาพการเรียนการสอน ได้แก่ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 120 คน ที่เคยเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยใช้การสุ่มแบบอาสาสมัคร (Volunteer Sampling)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองรูปแบบ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ลงทะเบียนในรายวิชาวัตกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการศึกษา จำนวน 30 คน ที่เรียนผ่านรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Simple Random Sampling)

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์

ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

3.3 นิยามศัพท์

1. เครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง เว็บไซต์ในระบบเปิด (open software website) ที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเป็นเว็บที่ผู้เรียนสามารถเขียนบทความ นำเสนอข้อมูล มีลักษณะเป็นสื่อผสม มีความหลากหลายเชื่อมโยงกันและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกที่ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะขึ้นสำหรับเก็บผลงานในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การใช้งานเว็บไซต์ที่นำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การสร้างเว็บส่วนบุคคลผ่านการสร้างผลงานในรูปแบบการเขียน การนำเสนอ โดยแสดงให้เห็นถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยต่อผู้อื่น ป้องกันภัยจากอินเทอร์เน็ตที่

จะเกิดขึ้นกับตนเอง การนำเสนอสาระที่ที่เป็นประโยชน์ และป้องกันการกระทำผิดในการใช้อินเทอร์เน็ต

3. การใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหา ผ่านการเขียนบันทึกประจำวัน หรือสื่อในรูปแบบต่าง ๆ แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน วิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือเผยแพร่องค์ความรู้

4. เนื้อหา หมายถึง องค์ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียบนเว็บประกอบด้วยแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ มารยาทการใช้อินเทอร์เน็ต กฎหมายอินเทอร์เน็ต และแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับการสื่อสาร

5. รูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบ ขั้นตอน กระบวนการที่อธิบายแสดงแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนำเสนอในรูปแบบแผนภาพ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการศึกษาที่ได้รับการจัดอย่างเป็นระบบอยู่ในรูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์สอดแทรกในรายวิชาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา

7. กรณีศึกษา หมายถึง ข่าวสาร สถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นประเด็นต่าง ๆ ให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ไปสู่คุณลักษณะของรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้

8. ผลการใช้รูปแบบ หมายถึง ผลการกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน และความคิดเห็นที่มีต่อการกิจกรรมการเรียนการสอน

9. นักศึกษา หมายถึง ผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ที่เรียนผ่านรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

4.1 ได้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่เกี่ยวข้องสำหรับการจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

4.2 ได้รูปแบบรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.3 ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

